

STANLEY KUBRICK

ESTETİĞİN VE
SEMBOLERİN
GİZEMLİ
YÖNETMENİ

MELİSSA MEY

DESTEK YAYINLARI: 1736
BİYOGRAFİ: 43

MELİSSA MEY/ STANLEY KUBRICK-ESTETİĞİN VE SEMBOLLERİN
GİZEMLİ YÖNETMENİ

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

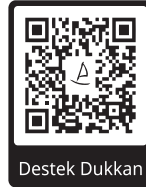
İmtiyaz Sahibi: Destek Yapım Prodüksiyon Dış Tic. A.Ş.
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül
Editör: Özlem Esmergül
Son Okuma: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Mesud Topal-Nursefa Üzüm Kalender-Samet Ersöz

Destek Yayınları: Mart 2023
Yayıncı Sertifika No. 43196

ISBN 978-625-441-883-9

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42 – Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkkan.com – info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari
www.destekmedyagrubu.com

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul
Tel. (0) 212 613 30 06

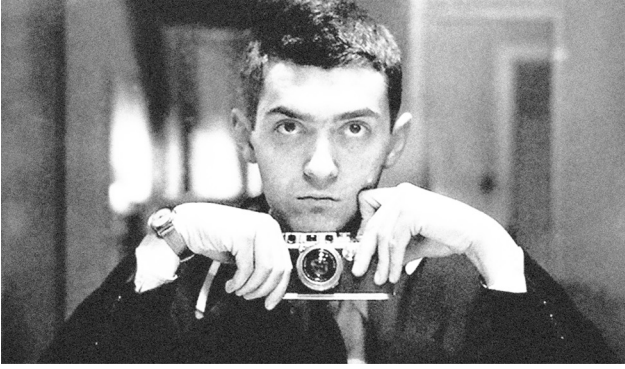
“HAYATIN ANLAMSIZLIĐI,
İNSANI KENDİ ANLAMINI
YARATMAYA ZORLAR.”

STANLEY KUBRICK

ESTETİĞİN
VE
SEMBOLLERİN
GİZEMLİ
YÖNETMENİ

MELİSSA MEY

“Bir film yapımcısı, bir romancının kendine kâğıt satın aldığında sahip olduğu özgürlüğün neredeyse aynısına sahiptir.”

– Stanley Kubrick

*Yaşamın her anında şükür sebebim olan
sanata ve onların yalnız, hüzünlü deli
çocukları sanatçılara...*

– Melissa Mey

Teşekkür

Öncelikle bu kitabı okuyorsanız bunun sebebine teşekkür ederim. O ki içinde en güzel tevafukları yoluma getiren evren ve yaratıcısıdır.

Bir yaz sonu sıcağında beni bulan ve bana bu şahane proje ile gelen sevgili yayın yönetmenim, Özlem Esmergüle ve yeni yayınevim, *Destek* aileme teşekkür ederim.

Bir sanatçı hakkında yazmak için onu çok iyi tanımanız gerekir. Bu tanıma onun biyografisi, eserleri tüm bunların kronolojik sıralaması ve herkesin bildiği genel geçer bilgilerden söz edilen tanıma değildir. Onunla zaman geçirmek, eserlerinin arkasındaki yaratım sürecini hatta ve hatta o yaratımlara sebep olan hikâyeleri bulmak bilmek gerekir.

Stanley Kubrick ile bunu yaşama şansım ne yazık ki olmadı ama aylar süren araştırma, onunla ilgili ne varsa bulup okuma ve filmlerini defalarca izlememle durumum bir süre sonra ondaki obsesifliğe dönüştü.

Çalışma masamda, telefonumda her yerde bulunan fotoğraflarıyla uzun dakikalar bakışır, hatta itiraf

edeyim konuşur oldum. Böylelikle sonunda onunla istediğim o bağı ve iletişimi sanıyorum ki kurmayı başardım. Bu tam anlamıyla yeterli miydi? Hayır. Onunla gerçek yaşamda uzun sohbetler, belki beni daha ilk dakikada alt edeceği satrançlar, ona öğreteceğim tavlâ oyunlarını tercih ederdim. Ama çoğunlukla uzun yıllar önce yaşama veda eden sanatçıların hikâyelerini okuyup yazan ve anlatan olarak bu yöntemlerle yetiniyorum. Sanatçı yaşam hikâyeleri benim için apayrı bir yer tutar, bir sanatçıyı tanımadan eserlerini anlayamazsınız. Duyduğum ilk andan itibaren içimi telaşlı bir heyecana sokan konu başlığım Stanley, tüm bu günler süresince seninle ne çok konuştuğumu görseler bana deli derlerdi, o muhteşem yaşam hikâyene, eserlerine, sözlerine bin teşekkür.

Ve son olarak güzel müziklere de teşekkür ederim, onlar ki her daim ruhumu arındırıp, sözcükleri önüme döktüler.

Şimdi sizler de Stanley’i biraz olsun tanıyın diye...

*Melissa Mey
İstanbul 2023*

Detayların Efendisi

*“Eğer bir şey yazılabiliyor ya da düşünülebiliyorsa
filmi de çekilebilir.”*

New York Eyaleti'nin kuzeydoğusunda yer alan bölge adını J. Bronx adlı bir çiftçi yerleşimciden almıştı ve ortasından akan Bronx Nehri şehri ikiye bölüyordu.

Bu küçük şehirde sıcak, güneşli bir temmuz günü, takvimler ayın yirmi altısını gösterirken, 1928'de bir çocuk doğdu. Soyları Avusturya-Macaristan'a

Romanya'ya dayanan Yahudi göçmeni olan Doktor Jacques (Jacob Leonard) Kubrick ve eşi Sadie Gert-rude Perveler ilk çocuklarına Stanley Nicholson adını verdi. Yıllar sonra sinema dünyasında dâhi ve detay-ların efendisi olarak bilinip iz bırakacak ve dostları ona Stanley dese de tüm dünya ona kısaca Kubrick diyecekti.

Doğduğu gün Tanrı'nın tesadüf dediğimiz işleri de çalışmaya başlamış olacak ki daha sonra bu çocuğun kalbinde sonsuza dek ona yakın olacak iki konu *New York Times*'da manşet olmuştu: Boks ve Napolyon. (O tarihte Napolyon'a ait yeni elyazıları bulunmuş ve boks maçında dünya ağırsıklet şampiyonu G. Tunney, diğer şampiyon T. Heeney'i nakavt etmişti.)

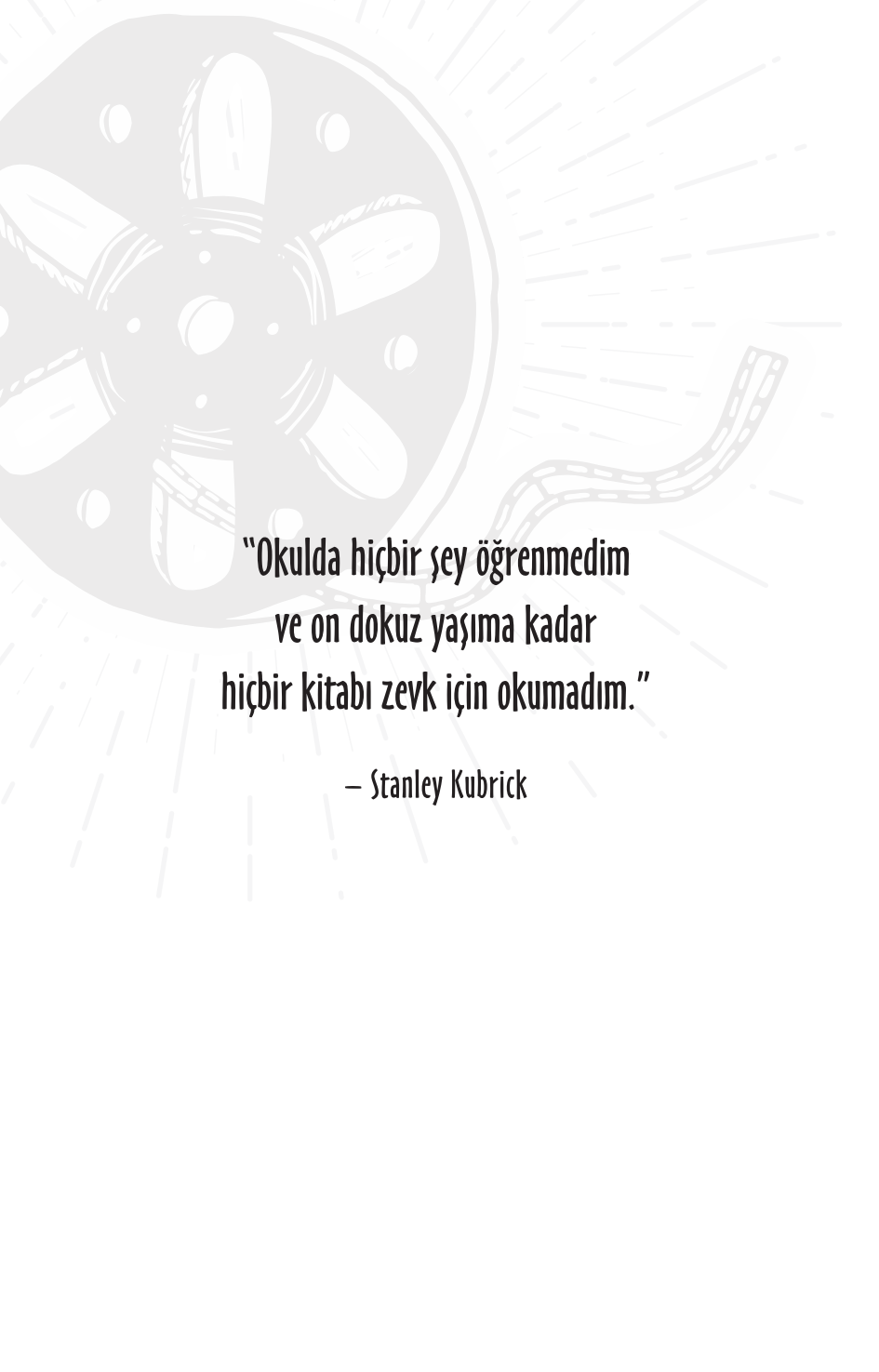
Babası doktor olan Kubrick'in annesi ise ev hanı-mı olarak sadece evi ve ailesi ile ilgileniyordu. Evde tek çocuk olmanın verdiği yalnızlık duygusu ile ge-çen çocukluk onun içekapanık yapısını oluşturmaya daha o yıllarda başlamıştı. Stanley'den altı yıl sonra bu kez kızları Barbara (Barbara Mary) doğmuş ve ai-leye ikinci çocuk olarak katılmıştı.

Stanley üzerinde olan ilgi böylece artık küçük kız kardeşe paylaşılr oldu. Kardeşiyle çok iyi anla-şıp keyifli vakitler geçiren Kubrick, bir kız kardeşe büyümenin avantajları ile nazik ruhunu da besliyor, kişiliğinin oluşmasında rol oynayacak parçacıkları da yaratıyordu: Detaycı, kendi dünyasını yaratan,

müşkülpesent ve obsesifliğe varan çalışma üslubu. Ancak bu sorunlu gibi görünen kişilik özellikleri sonunda özenli ve titiz çalışan bir iş ahlakı ortaya çıkaracaktı.

İçekapanık sessiz bir çocukluk geçiren Kubrick'in pek fazla arkadaşı ve diğer çocuklarda olan yaramazlıkları da yoktu. O daha çok babasını rol model alıyor, onu izleyerek klasik müziklere, kitaplara, dolayısıyla edebiyata merak sarıyordu.

**“Okulda hiçbir şey öğrenmedim
ve on dokuz yaşıma kadar
hiçbir kitabı zevk için okumadım.”**

– Stanley Kubrick

En İyi Arkadaş: Fotoğraf Makinesi

Kendi dünyası içinde mutlu olan çocuk Kubrick giderek okula gitmeyi sevmeyen bir öğrenci profili çizmeye başlamıştı. Okul yıllarında devamsızlıklar yapmaya başlamış ve okul günlerinin neredeyse yarısını böyle geçirmişti. Ödevleriyle başı dertte olan çocuk Kubrick, ders notlarını da arkadaşlarından alıyor ve ödevleri yine onlardan kopyalıyor, okul için başka bir çaba harcamıyordu. Bu durum uzun süre devam edince arkadaşları sonunda ona öfkeyle neden kendi ödevlerini yapmadığını sordular ve Kubrick onlara kısa ve net bir cevap verdi: “*Dersler ilgimi çekmiyor!*”

Durumu fark eden ve oğlu için endişelenen doktor baba bu durumu değiştirir ümidi ile onu on iki yaşına bastığı yıl Kaliforniya’da (Pasadena) yaşayan

dayısının yanına gönderdi. Orada dayısından biraz okul disiplini alacağını umuyordu ki öyle de oldu. Bir yıl sonra Bronx'a geri dönen Kubrick okulda az da olsa fark edilir bir başarı grafiği göstermişti. Ancak bu da diğer tüm alanlarda olduğu gibi bir süre sonra yitip gitmiş, okul ilgisi azalan Stanley eski haline geri dönmüştü.

Edebiyat, satranç ve fotoğrafa ilgisi olan baba Kubrick, küçük yaşlardan itibaren oğlu Kubrick'e de bunlar hakkında bilgiler vermiş, iyi bir rol model olmuştu. Daha çok küçük yaşlarda babasının fotoğrafla ilişkisine tanık olan çocuk, evlerindeki karanlık odada o yaşlarda deneyimleyerek fotoğrafın teknik bilgilerini de mutfağında öğreniyordu. Ancak fotoğrafla asıl ilişkisi babasının ona yaptığı büyük sürprizle başlamıştı.

Fotoğrafa evinde bir karanlık oda yapacak kadar meraklı baba, oğlunun gelecekte o makine ile neler yapacağından bihaber olarak kendi ilgi alanını oğluyla paylaşmak için ona bir fotoğraf makinesi aldı. Bu profesyonellerin kullandığı bir *Graflex Pacemaker Speed Graphic* fotoğraf makinesiydi. Henüz on üç yaşında olan Kubrick hediyesini ellerine aldığı daha o ilk anda bunun hayatının en büyük tutkusu olacağını hissederek ona bakıyor, küçük avuçlarındaki bu yeni arkadaşını tutarken kalbi çok büyük bir heyecanla atıyordu.

Okul hayatı boyunca fotoğraf makinesi yeni arkadaş olarak hep yanında olacaktı. Dört yıllık eğitimi süresince artık çevresine daha farklı bir açıdan bakıyor, fotoğrafı iyice öğrenen gözleri görünenin ardındaki detayları da fark ediyordu.

Eğitimine yine aynı bölgedeki William Howard Taft Lisesi'nde devam eden Kubrick, okula olan mesafeli halini bu yıllarda da devam ettirdi. Keskin zekâsına rağmen ders notları ile sınıf seviyesinin altında yer alıyor, sosyal olarak da dışlanmış ve başarısız bir profil çiziyordu. Diğer gençler gibi yüzeysel sohbetler ve başıboş zaman geçirmeler onun için asla tatmin edici değildi. Akli her daim gördükleri, okuduklarına daha farklı ne katabilirim şeklinde çalışıyor, bu düşünce onun tutkulu rutin oyunu halini alıyordu.

Bir keresinde *“Okulda hiçbir şey öğrenmedim ve on dokuz yaşıma kadar hiçbir kitabı zevkle okumadım”* demişti. Burada söz ettiği kitaplar elbette okul için

zorunlu kılınan ders kitaplarıydı. Ona göre okullar eleştirel düşünmeyi teşvik etmiyor ve öğrencilerin ilgisini çekmek için yetersiz kalıyordu. Yıllar sonra da Amerikan eğitim sisteminden nefret ettiğini de açık söyleyecekti.

Okul ve sıkıcı dersler boğazına sarılmış bir el gibi ruhunu sıkıp dururken, yaşamın diğer alanlarına ilgisi hiç azalmıyor, aksine onda büyük bir merak ve her şeyi araştırma duygusu oluşturuyordu.

Kubrick'in hayatında bu bağlamda babasının rolü oldukça büyüktü. Doktorluğunun yanı sıra sıkı bir entelektüel de olan baba Kubrick, oğluna da kendi bilgi ve alışkanlıklarını aktarmıştı. Yine de bunda gizli dehasını içinde barındıran ve öğrenmeye her daim oburca merak taşıyan, özel bir ruh olduğu daha o yaşlarda belli olan Kubrick'in de payı yadsınamaz ölçüde önemliydi. Böylelikle çocukluğundan edindiği okuma alışkanlığı ile edebiyata olan merakı onun ergenlik yıllarında tutkularının sıralamasının başına yazar olmayı getirecekti. İkinci sırada tamamen farklı bir alan olan spor yer alıyordu. Beyzbol oynamak yazarlık hayalinin karşısındaki diğer başlığıydı. Geleceği için Yankees'de oynayamazsa bir roman yazarı olmayı hayal ediyor, ancak akademik planlar yapmak yerine onu heyecanlandıran başka tutkuların peşinden gitmeye devam ediyordu. Yaratıcı düşünme ve gördüklerine kendinden yeni bir şeyler ekleme fikri bu dönemde onun için normal bir hal almaya başladı.

Çocukluk yıllarında babasından edindiğı bir başka öğreti olan müzik yine bu yıllarda onu heyecanlandıran konu başlıklarından olmuştı. Böylece vokalisti yıllar sonra Eydie Gormé olarak tanınacak ve ün yapacak bu lise grubunda caz davulcusu olarak çalmaya başladı.

Dersler ve ödevleri gerilerde kalan Kubrick'te, edebiyat, beyzbol, satranç ya da müzik tutkusu devam ediyor, fotoğraf ise tüm bunların önüne geçerek onda her gün yeni heyecanlar yaratıyordu. Artık kendi evlerindeki karanlık oda yerine, fotoğraf tutkunu olan komşusunun karanlık odasında zaman geçirmeye başlamıştı. Birlikte fotoğraflar çekiyor, karanlık odada sohbetler yapıyor ve hatta kendilerine fotoğraf ödevleri veriyorlardı. Bu süreç Kubrick'in fotoğraf bilgisi üzerine büyük bir katkı sağlamıştı. Özellikle sokaklarda çekim yapmak eşsiz bakış açısı oluşturmada gözünü geliştiriyordu. Okulun kulüpleri ve dergisi için de fotoğraf çekmeye başlamıştı. Onun gibi fotoğrafa ilgi duyan arkadaşları ve öğretmenleri ile zaman geçi-rip, çekimlerine devam etti. Fotoğraf, artık Kubrick'in hayatında heyecan veren geçici bir ilgi değil, hayatına hâkim olan bir ilgi alanı olmuştı.

“Bence okullarda yapılan en büyük yanlış, çocukları korkuyla motive ederek bir şey öğretmeye çalışmaktır.

Not alma korkusu, sınıfta kalma korkusu gibi.

Bir konuya ilgi duyarak öğrenmek ile, korku ile bir şeyi öğrenmek arasında nükleer bir patlama ile bir kıvılcım kadar fark vardır.”